

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Moldauthein, Kalladay, Neznažov und Umgebung.

Bearbeitet von
Prof. J. Sakař, Prag.

Židé týnští tvořili jako v jiných městech zvláštní svou obec, od ostatních usedlíků oddělenou. Žijíce pod ochranou držitelů panství, zvláště jim propůjčovanou, byli za to pánům svým spolehlivou pokladnou. První historická zmínka o Židech týnských pojí se k r. 1569, když popudili na sebe Petra Voka z Rožmberka, který se na tyto i na ostatní Židy na panstvích svých i bratrových tak rozezl, že jim zapověděl vstup na všechny své pozemky¹⁾. Později však na přímluvu svých rádců odvolal zákaz listy otevřenými, dovoluje Židům na statcích obnoviti obchod podle libosti.

Na počátku století sedmnáctého připomíná se v Týně i škola žid. Zdá se však, že jest původu staršího, než z doby vlády posledního držitele týnské zástavy, Ferdinanda Čabelického ze Soutic.

Pohřby těl mrtvých konali místní Židé na vlastním hřbitůvku na Malé Straně. Dnes žíví se pamět na toto místo starobyklým názvem „Na krehůvku“. —

V konci šestnáctého věku znamenají se v městě čtyři žid. rodiny. Všecky bydlily v „Novém Týně“. V soupisu týnského panství při r. 1600 zapsán jest mezi zdejšími obyvatelstvem Polák Žid, Isák, „Žid u mostu“ a Markus. Nejbohatším byl poslední, Markus. Kladl ročně urburního platu 21 groš 5 denárů, kdežto ostatní platili obyčejně jen 9 gr. 5 d.²⁾. —

Po celou dobu války třicetileté udržely se v T. aspoň některé rodiny žid., jsouce zvláštní milostí arcibiskupovou zde trpěny, ač proti ostatním nekatolíkům bylo nastoupeno přísně a užívalo se i výluky brzy po bitvě bělohorské. Za to museli židovští občané vypomoci v tísní peněžní kanceláře arcibiskupské. Dne 5. listopadu 1623 rozkázal na př. arcibiskup Arnošt hr. Harrach týnskému hejtmanovi Lednickému, aby vybral od Židů týnských do vánoc 2000 zl. kontribuce. Neseženou-li jich, budou prý vyloučeni z města, až na tři, kteří byli zde nejdéle usedlí. Týž kníže-arcibiskup šetřil proto také Židů před každou škodou více, než zámečtí páni předešli. V obnoveném kontraktě s obcí týnskou o nájem velkostatku zdejšího roku 1640 zaručuje Židům, kteří „ode dávna měli v T. domy“, bezpečný pobyt, ustanoviv článkem 24., aby zde byli trpěni a poslouchali rychtáře. Sami, živíce se starým způsobem zaměstnání, měli mezi křesťany pokojně žiti a nečiniti jim v živnostech překážek. Úřad městský i panský regent měli Židův opatrovati, za kteroužto ochranu přijímal roční platy kníže-arcibiskup i regent. Léta 1643 napomínal zámecký regent týnské Židy, aby odvedli Jeho Eminenci uloženou berni a jemu smluvené „masti a kořeni“. Avšak také magistrát týnský dožadoval se na žid. občanstvu dávky určité, a to někdy tak veliké, že Židé zdejší hledali pomoci až i u ž. o. pražské. Dne 6. února 1645 zaslali starší ž. o. z Prahy kardinálu Harrachovi snažnou prosbu za

Dějiny Židů v Týně n. Vlt., v Kolodějích, Neznažově a okolí.

Zpracoval
Prof. J. Sakař, Praha.

ochranu proti veliké dávce, kterou město T. uložilo Židům³⁾.

Dne 1. ledna 1652 domohli se týnští Židé u pražského kníže-arcibiskupa významných privilegií. Obsah jejich jest takový:

„Jeho Eminence na mnohá doléhání vltavotýnských Židů ráčil dle zásluhy jejich do odvolání tyto milosti uštědřiti:

I. Židům, kteří od pradávna až dodnes v T. bydlí a vlastní dům mají, neb v soukromí bydlí u týnských usedlíků nepodezřelých, dopouštějí se výsady císařem povolené, i nástupcům jejich, s tou však výminkou, aby od nynějška žádného Žida již nepřijímali pod ztrátou týchž výsad.

II. Ježto od mnoha let mají Židé některé domy a místa, trhem od křesťanů koupené: dům Komejckých, kde bydlí Mušel, Šlehovských, Ciprinů, Hvězdů, Knihů, Vyskočilů, Podminichů, smějí takové obývati, zřícené a spáleniště znova vystavěti, a jsou-li bez přístřeší, mohou býti pokojně v nájmu u křesťanů za plat bez jakéhokoli odporu.

III. Ona dvě svá zbořeníště, z nichž v jednom nyní soukeníkům zduovali dílnu na sušení suken, a druhé, jež náleží starému Židu Eliášovi, mohou, chtějí-li, znova sobě vystavěti.

IV. Mohou si opatřiti ročně patnáct soudků vína k vlastní potřebě podle předpisů rituálních a mezi sebou vypíti. Dříve však zaplatí z téhož vína Jeho Eminenci a obci týnské po 26 gr. ze soudku.

V. Ježto se přihází, že křesťané neb chasa a jiní lidé buď z opilství, neb ze zlomyslnosti na Židy útočí a je pronásledují, nařizuje Jeho Eminence všem křesťanům toho se zdržovati pod pokutou jedné bečky soli do panského důchodu. S druhé strany ať Židé pokojně se chovají, s křesťany se nehašteří, úředníkům prokazují povinnou čest a jim neodpírají. Dopustí-li se Žid čeho z toho, pohaní-li křesťany neb jimi opovrhne, touž pokutu ať zaplatí — bečku soli, od hejtmana arcibiskupského mu uloženu.“

Týž hlavní úředník na panství měl Židův pilně chrániti. Za to slíbila ž. o. v T. klásti ročně 50 zl. do zámeckého důchodu, pokud by jim arcibiskup těchto milostí dopřával⁴⁾.

Židé týnští vážili si udělených výsad více než jejich křesť. sousedé. Kdežto katoličtí obyvatelé město nenáhle opouštěli, z daných svobod málo těžíce, přibývalo v T. kvapem Židů, hledajících živnosti, někdy i nad mez daného dovolení⁵⁾. Když bylo tu r. 1654 úřední sčítání, nahledaly se 93 domy křesť. a 6 žid. Po desíti letech rozkvetl v T. žid. živel tak nápadně, že měli zdejší Židé 22 domy se 122 příslušníky. Byl to dům Eliáše, Abrahama, Isákův, Jakuba, Votického, Maušlův, Heršlův, Maříkův a jiných. Kardinál, byv